

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Deel III (hoofdstuk 14 en 15) gaat vervolgens in op de implicaties van de in dit boek bepleite denkwijze voor de praktijk en meer specifiek op de *evidence-based practice* (EBP; hoofdstuk 14) die hieruit volgt. Leerstoornissen moeten volgens Pennington aangepakt worden met op wetenschap gebaseerde behandelingen, zoals dat ook gebeurt bij andere medische aandoeningen. Er wordt daarbij voor gepleit om een soort 'keurmerk' voor behandelingen (en de mate van wetenschappelijk bewijs van effectiviteit die ervoor is) te introduceren binnen de (neuro)psychologie. In het verleden zouden clinici/wetenschappers er nog mee weggomen om het niet te doen, maar tegenwoordig, met de huidige wetenschappelijke kennis, de hoge prevalenties van leerstoornissen en de kosten voor de maatschappij in deze, is het volgens Pennington niet meer te verantwoorden om te werken zonder een dergelijk keurmerk. In hoofdstuk 15 bespreekt hij vervolgens een aantal controversiële therapieën (dat wil zeggen, therapieën waarvan de effectiviteit nog onvoldoende aangetoond is of die niet blijken te werken) en wijst op het mogelijke gevaar van dergelijke therapieën.

Al met al is de auteur mijns inziens geslaagd in zijn eerder genoemde doelstellingen. Ik geef toe dat de eerste hoofdstukken droog zijn om te lezen, maar de daaropvolgende hoofdstukken maken het zeker goed. Hoewel het boek in eerste instantie vooral bedoeld is om je in te lezen op een bepaald terrein, zet het zelfs de ervaren clinicus weer even op scherp: Waarom doen we dit of dat en hoe zinvol is het alles?

Petra Hurks

Literatuur

Pennington, B.F. & Ozonoff, S. (1996). Executive functions and developmental psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37, 51-87.

Cingulate neurobiology and disease.

Bernt A. Vogt (red.)

Oxford: Oxford University Press, 2009

829 pagina's

Waar in neuropsychologisch diagnostisch onderzoek stoornissen in het functioneren van de executieve functies vaak als het kernprobleem naar voren komen, wordt in het fundamentele neuro-imaging-onderzoek zeer frequent gewezen op de rol van de gyrus cinguli (mediaal, boven corpus callosum), met name het anterieure deel ervan. Het is net alsof die de rol van Descartes' epifyse heeft overgenomen. De groep van Bernt Vogt is gespecialiseerd in het bundelen van onderzoek op dit gebied en dat heeft nu geresulteerd in een dik boek waarin alles op een rij wordt gezet in 36 hoofdstukken. In het eerste deel (zeven hoofdstukken) gaat het over de neuro-anatomie en de neurofysiologie, waarbij relaties tussen cingulum (vezelbaan van gyrus cinguli naar de entorhinale cortex) en frontaalkwab en temporaalkwab bij mens en dier worden besproken. Deel 2 (zes hoofdstukken) richt zich op de rol van het cingulum bij emotie en cognitie. De zeven hoofdstukken van deel 3 behandelen pijn, terwijl deel 4 zich richt op stress (drie hoofdstukken). Motivatiestoornissen bij onder meer depressie en ocd worden behandeld in deel 5 (zes hoofdstukken). Deel 6 behandelt psychose en dementie (zes hoofdstukken), gevolgd door een toegift over de lokalisatie van subregio's in het cingulum. Voor de klinische neuropsycholoog zal de informatie te gedetailleerd zijn, maar het is wel goed om te weten dat er meer structuur en systematiek in het cingulum zit en welke rol dat gebied in tal van ziektebeelden speelt. Dus misschien toch maar een keer doorbladeren?

Memory rehabilitation: Integrating theory and practice.

Barbara A. Wilson

New York: The Guilford Press, 2009

284 pagina's

Het is moeilijk iemand te noemen die meer heeft gedaan voor het veld van de cognitieve revalidatie dan Barbara Wilson. Het allerbelangrijkste daarbij was misschien nog wel dat ze naast een goed oog voor hulpmiddelen en behandelmethoden ook altijd geprobeerd heeft om op wetenschappelijk verantwoorde wijze de effectiviteit te toetsen. Als geen ander heeft zij (onder meer door haar jarenlange redacteurschap van *Neuropsychological Rehabilita-*

tion een overzicht van de ontwikkelingen van alle facetten op dit gebied en zij is dan ook de aangewezen persoon om een state-of-the-art-overzicht te maken van de behandeling van geheugenstoornissen. In dit boek worden alle aspecten besproken: van vormen van geheugenstoornissen, via de diagnostiek naar de hulpmiddelen, strategieën en groepsbehandelingen. De behandelaar vindt in dit boek een compact maar onderbouwd overzicht van wat hij kan doen, moet doen, en hoe hij of zij het het beste kan doen. Een mooie integratie van theorie en praktijk!

Confabulation: Views from neuroscience, psychiatry, psychology, and philosophy.

William Hirstein (red.)

Oxford: Oxford University Press, 2009

300 pagina's

De term confabulatie werd in het algemeen gehanteerd voor antwoorden die met name Korsakov-patiënten soms geven op vragen, die niet correct zijn maar soms zelfs ook een bizar karakter hebben. Het kan ook spontaan optreden. Dat maakt het systematisch onderzoek naar het verschijnsel lastig. De laatste jaren is er toch wat meer belangstelling voor het verschijnsel en tegelijkertijd lijkt er ook een bredere interpretatie van de term te ontstaan. Hirstein heeft een boek samengesteld waarin twaalf auteurs ingaan op confabulatie, maar dan wel in heel verschillende contexten. Zo zien French en collega's de 'false memories' als een soort confabulatie. Suggestibiliteit van ooggetuigen kan aan het begrip gerelateerd worden, evenals misidentificatie van personen of ledematen. Heilman bespreekt anosognosia als een vorm van confabulatie en Wheatley heeft het over de alledaagse confabulatie. Hiermee wordt het begrip losgekoppeld van de traditionele context van de Korsakovamnésie, maar wordt het ook makkelijker om een theoretisch kader te formuleren voor de cognitieve processen die leiden tot dergelijke verzinsels. En als dan uit de diverse wetenschappelijke disciplines het licht erover schijnt, kan dat sneller tot inzicht leiden. Het boek is dus duidelijk interessant voor een grote groep van neuropsychologen.

McNab, F., Varrone, A., Farde, L., Jucaite, A., Bystritsky, P., Forssberg, H. & Klingberg, T. (2009). **Changes in cortical dopamine D1 receptor binding associated with cognitive training.** *Science* 2009, 323, 800-802.

Er zijn veel aanwijzingen dat cognitieve gedragstherapie of training van cognitieve vaardigheden van invloed is op gedrag en psychische klachten. Het is nog een stuk onduidelijker wat mogelijke mechanismen zijn van zulke effecten. Een studie van het Karolinska Instituut in Stockholm heeft laten zien dat cognitieve training een effect heeft op de biochemie in het brein. Zij lieten dertien volwassenen gedurende vijf weken elke dag een werkgeheugentraining doen van 35 minuten. Neurale activatiepatronen tijdens het uitvoeren van de werkgeheugentaak werden in kaart gebracht met functionele MRI. Met behulp van PET werd vooraf en na afloop van de training de dichtheid van dopaminereceptoren gemeten. De training resulteerde niet alleen in verbetering van het werkgeheugen, maar ook in veranderingen in de dichtheid van dopaminereceptoren in hersengebieden die betrokken waren bij de werkgeheugentaak. Hoe meer verbetering van het werkgeheugen, hoe groter de veranderingen in dichtheid van dopaminereceptoren in de prefrontale en pariëtale cortex. Deze studie naar plasticiteit van het brein is een mooi voorbeeld van de bijdrage van fundamenteel onderzoek aan het begrijpen van de effectiviteit van interventies in de klinische praktijk. De vraag blijft natuurlijk hoe langdurend zulke biochemische effecten zijn. Daarnaast zijn zulke effecten mogelijk leeftijdsafhankelijk: zouden er sensitieve perioden zijn tijdens de ontwikkeling waarin interventies of training een blijvender effect hebben op het brein?